

Buurtwarmte Rotterdam

Rapportage van de verkenning

Februari 2026

Inhoudsopgave

Inleiding en context	3
Aanleiding en doel van deze verkenning	4
Uitvoering van de opdracht	5
Wat ging er aan deze verkenning vooraf?	6
Drie gezamenlijke sessies	7
Sessie 1: Publiek-civiele samenwerking	8
Sessie 2: Kansrijkheid buurtwarmtenet	9
Sessie 3: Afsluitend rondetafelgesprek.....	10
Advies samenwerkingsprogramma.....	12
Colofon	15

Inleiding en context

Aanleiding en doel van deze verkenning

Energie van Rotterdam (EvR) heeft van de gemeente Rotterdam de opdracht gekregen om met de energiecoöperaties te verkennen wat hun rol binnen de warmtetransitie is en wat er nodig is om een warmtegemeenschap of –initiatief te ontwikkelen. Dit rapport geeft de resultaten en het proces weer van de stappen die in het kader van deze verkenning zijn gezet.

De betrokkenen in deze verkenning zijn:

- Energie van Rotterdam: de koepelorganisatie van de Rotterdamse energiecoöperaties en de coördinator van deze verkenning
- Lokale energiecoöperaties: Alex Energiek, Blijstroom en Delfshaven Energie Coöperatie -als koploper/verkenner van de warmtetransitie-opgave voor alle Rotterdamse energiecoöperaties – verenigd in de werkgroep Warmte van Energie van Rotterdam
- Buurtwarmte: de landelijke expertise/ondersteuningsorganisatie van Energie Samen (de landelijke koepel en belangenorganisatie van energiecoöperaties)
- Gemeente Rotterdam: vertegenwoordigers vanuit team Warmte en team Klimaatwijzers

Aanleiding voor deze opdracht is dat vanaf het voorjaar van 2024 de gemeente Rotterdam werkt aan het nieuwe warmteprogramma. De energiecoöperaties en hun koepelorganisatie EvR nemen deel als partner in de ontwikkeling van dit warmteprogramma en leveren in het Partneroverleg

Warmteprogramma Rotterdam (PoW'R) hun bijdrage aan de samenwerking. Daarvoor is in 2023 in het Energiegenerator traject van de Provincie Zuid-Holland en Energiesamen Zuid-Holland de uitbreiding van de samenwerking tussen de gemeente en EvR op het gebied van de warmtetransitie verkend.

Recente ontwikkelingen in landelijke en Europese warmtewetgeving geven de energiecoöperaties rol en positie in de warmtetransitie. EvR en de energiecoöperaties organiseren zich op het 'warmtegemeenschap-ready' worden: klaar om actief een rol te pakken in de uitvoering. Ook zien we andere warmte-initiatieven ontstaan op buurt- en wijkniveau. Tegelijk zijn er nog veel vragen, zowel bij de energiecoöperaties als bij de gemeente. Vragen over wat er nodig is om een warmtecoöperatie of –initiatief te ontwikkelen, de kansrijkheid van een buurtwarmtenet in de verschillende buurten en welke randvoorwaarden nodig zijn voor het (door)groeien als warmte-initiatief.

Met deze opdracht stelt de gemeente Rotterdam de energiecoöperaties in staat om hun rol binnen warmte te verkennen en te onderzoeken wat er nodig is om een warmtegemeenschap of –initiatief (door) te ontwikkelen, welke randvoorwaarden, expertise en ondersteuning hierbij nodig zijn, welke rol de gemeente hierbij kan spelen en welke rol EvR kan spelen in het ondersteunen van warmte-initiatieven in de stad.

De Provincie Zuid-Holland is co-financier voor deze opdracht via de subsidie lokale duurzame warmte-initiatieven.

Uitvoering van de opdracht

De opdracht is uitgevoerd aan de hand van 3 gezamenlijke sessies in de periode januari-april 2025, met vertegenwoordigers van de gemeente Rotterdam, EvR en de lokale energiecoöperaties. De eerste sessie is begeleid door Buurtwarmte, de zustercoöperatie van Energie Samen, die warmte-initiatieven ondersteunt om lokale warmteoplossing te organiseren met kennis, toegang tot financiering, diensten en belangenbehartiging.

De 3 sessies concentreerden zich rond de volgende onderwerpen:

- Sessie 1: Publiek-civiele samenwerking: Kennismaking, inspiratie en nulmeting uitwerken in vijf dimensies.
- Sessie 2: Kansrijkheid buurtwarmtenet: Waar kunnen we beginnen? Eerst de mensen, dan de techniek.
- Sessie 3: Afsluitend rondetafelgesprek: Terugblik op de verkenning en bepalen van de vervolgstappen.

Deze rapportage is een samenvatting van de opbrengsten en inzichten van deze 3 sessies. EvR heeft de verkenning afgesloten met een advies aan de gemeente voor het vervolg.

Wat ging er aan deze verkenning vooraf?

Een belangrijk traject vooraf aan deze verkenning was de versterking van de samenwerking tussen gemeente en Energie van Rotterdam in [De Energiegenerator](#), begeleid door Energie Samen Zuid-Holland en gefinancierd door de Provincie Zuid-Holland. In de sessies van de Energiegenerator is naast de samenwerking ook verder nagedacht over de specifieke kansen in de warmtetransitie. Ook is daar teruggeblikt op de eerdere ervaring in de samenwerking in het traject van de Transitievisie Warmte. In de Energiegenerator is de ambitie naar elkaar uitgesproken om de samenwerking in het nieuwe Warmteprogramma beter op elkaar af te stemmen. In de [Uitvoeringslijn Lokaal Eigendom](#) is vervolgens al succesvol samengewerkt.

De term die voor deze samenwerking wordt gehanteerd is [Opgroeiruimte](#):
“Opgroeiruimte is de ruimte die initiatief en gemeente elkaar geven om de samenwerking zorgvuldig vorm te geven en te kunnen doorontwikkelen gedurende de samenwerking. Het biedt beide partners ruimte om te groeien in de nieuwe rol. Vanuit wederzijds begrip en de erkenning van volwaardig partnerschap. Dat is een zoekproces, een proces van samen leren en leren door te doen. Zoals elk partnerschap vraagt het aandacht voor de relatie zelf, voor heldere afspraken en ruimte voor reflectie.”

Drie gezamenlijke sessies

Sessie 1: Publiek-civiele samenwerking

Kennismaking, inspiratie en nulmeting uitwerken in vijf dimensies

In de eerste workshop hebben we onder leiding van Buurtwarmte inspiratie en uitleg gekregen op het thema “publiek-civiele samenwerking”: het speelveld met – naast markt en overheid – als derde speler de georganiseerde burger. Het was daarnaast ook een kennismaking tussen de verschillende deelnemers.

Als oefening startten we met de nulmeting van de verkenning: wat is er nodig in Rotterdam om de energiegemeenschappen in positie te krijgen en waar staan we bij de start? De nulmeting gaf ons inzicht in elkaars positie, de erkenning van wat al gerealiseerd is en de potentie van onze samenwerking in de toekomst.

5 dimensies in samenspel met gemeente

Moreel

Erken de waarde

Financieel

Erken als zakelijk partner

Bestuurlijk

Creëer een speelveld voor ontwikkeling

Politiek

Stel heldere kaders

Fysiek

bied ruimte (warmtekavel / ontheffing)

buurtwarmte°

Publiek-civiele samenwerking in de Rotterdamse warmtetransitie

18

Sessie 2: Kansrijkheid buurtwarmtenet

Eerst de mensen, dan de techniek

In de tweede sessie inventariseerden we de vraag: welke buurt gun jij als eerste een lokaal buurtwarmte-initiatief?

Het levert een eerste inventarisatie op van lopende bewonersinitiatieven, kansen rondom beschikbare lokale bronnen, technische of ruimtelijke uitdagingen die met een lokaal warmtenet geholpen kunnen worden, koppelkansen die met name aansluiten op sociale initiatieven in de wijk of buurt of een gebiedsontwikkeling waar op meegelift kan worden. Het geeft naast een inventarisatie een beeld van welke factoren belangrijk zijn om tot een kansrijk project te komen.

De conclusie van de workshop is: het begint bij mensen, zonder dat kom je er niet. In de workshop zijn verschillende archetypes voor ontwikkeling van initiatieven beschreven en samengevat bestaat de ontwikkeling van een buurtwarmte-initiatief uit de volgende route.

- Het vertrekpunt ligt bij de bewoners: daar moet het initiatief vandaan komen. Dus waar mensen zich groeperen of organiseren ligt het vertrekpunt.
- Vervolgens kan in deze buurt of wijk gekeken worden of de meest basale haalbaarheid op orde is: is een lokale bron of techniek denkbaar en zijn er in potentie voldoende afnemers? Om deze check snel te kunnen doen, is

het goed om daarvoor de data op orde te hebben.

- De volgende stap is (meestal) een haalbaarheidsonderzoek naar de verschillende mogelijkheden in de betreffende buurt of wijk. In deze analyse kunnen verschillende indicatoren in beeld worden gebracht. Naast de meer technische indicatoren als type bebouwing, isolatiegraad, is het ook belangrijk om te onderzoeken wat de 'randvoorwaarden voor startvermogen van een initiatief zijn'.

Vanuit Energie van Rotterdam concluderen we dat we voor buurtwarmte de volgende definitie gebruiken: Buurtwarmte staat voor een aanpak waarbij buurtgerichte, collectieve (verkenning van) warmteoplossingen worden geïnitieerd door en voor bewoners. Buurtwarmte is meestal coöperatieve warmte: het zijn vaak energievoöperaties die aan de basis staan van het lokale eigenaarschap.

Sessie 3: Afsluitend rondetafelgesprek

In de laatste sessie blikken we terug op de twee voorgaande sessies: Waar staan we nu in denken? En hoe kunnen we concrete stappen zetten voor het vervolg?

We concluderen ook dat we zeker niet alle vragen uit de verkenning in detail hebben kunnen beantwoorden. En we weten dat we zonder praktische ervaring in de uitvoering van een eerste pilot of pilots onmogelijk deze vragen kunnen beantwoorden.

Hoe kijken we op de twee sessies terug?

Er is (meer) begrip over en weer voor elkaar en elkaars belangen. We zien een positieve energie om verder te gaan werken aan dit belangrijke onderwerp. En we gunnen elkaar “opgroeiruimte” om onze gezamenlijke wens te realiseren om bestaande initiatieven in de stad verder te krijgen en nog veel meer initiatieven van de grond te laten komen, zowel groot als klein.

We delen ook de conclusie dat initiatieven een belangrijke rol kunnen spelen en meerwaarde hebben in de warmtetransitie. Zowel vanuit het perspectief van draagvlak als vanuit het perspectief op het tempo van de transitie. Er is daarom beleid nodig om initiatieven de ruimte te geven voor ontwikkeling.

Het gesprek concentreert zich op drie hoofdonderwerpen

1. Eerste kansrijke projecten/initiatieven identificeren - we zien een aantal projecten/initiatieven als kansrijk.
2. Ondersteuningsstructuur - beide kanten (gemeente en initiatieven) hebben een groeipad nodig voor de ondersteuningsstructuur. We willen dit o.a. verkennen in een concreet project, waarin we een lerende houding nodig hebben van beide kanten. We zien daarnaast het belang van het borgen van continuïteit en professionalisering in ondersteuning en financiering.
3. Beleid en instrumenten - de verwachting was dat de afgelopen sessies ook aandacht zou zijn voor de impact van lokale initiatieven op de beleidsontwikkeling. Dat is nu maar beperkt geweest. Vanuit het Warmteprogramma wordt nu veel gestudeerd op de warmte-opties. Dat levert veel inzichten op. De indruk is dat er nog wel tijd is voor dit onderdeel (we dus niet onder druk staan om dit nu overhaast op te leveren). Belangrijk is dat er (beleids)ruimte gecreëerd wordt voor initiatieven, (een soort “invoegstrook”), een 3e spoor naast grootschalige warmtenetten en all-electric.

De stad kent vele soorten initiatieven, en we hebben ze allemaal nodig

De belangrijkste conclusies die n.a.v. de sessies gezamenlijk worden geconcludeerd:

- Er zijn initiatieven in de stad die potentieel significant kunnen bijdragen aan de warmtetransitie, en zo kunnen bijdragen aan de doelen richting 2050. Deels hebben we die geïdentificeerd in deze verkenning, maar ze zijn zeker niet allemaal aan bod gekomen. Maar een ding lijkt duidelijk: we hebben ze allemaal nodig: klein en groot, groen en rijp, van oost tot west.
- Deze verkenning heeft veel opgeleverd in termen van kennis en begrip van elkaars (energiecoöperaties en gemeente) wereld, logica en belangen. Het denken over de samenwerking is een flinke stap verder gebracht en er is gezamenlijke energie om dit een vervolg te geven. Inhoudelijk is er nog veel uit te werken en te onderzoeken.
- Tegelijk vraagt het nu wel om concretisering. Er is behoefte aan succes, zichtbaarheid en concreet gaan leren in de praktijk.

Advies samenwerkingsprogramma

Advies samenwerkingsprogramma

Vanuit Energie van Rotterdam willen we deze verkenning afsluiten met het volgende advies.

Drie sporen: concrete projecten, brede ondersteuningsstructuur, ondersteunend beleid

Om de kansen te grijpen die bewonersinitiatieven (energiecoöperaties en andere bewoners) bieden voor de stad, zien we vanuit EvR een opgave langs drie sporen (overeenkomend met de drie hoofdonderwerpen uit de derde sessie):

1. We werken aan projecten die concreet toewerken naar een buurtwarmtenet: een collectieve warmteoplossing op de schaal van straat, buurt of wijk. Projecten die concreet werken aan een Buurtwarmtenet zitten in een relatief duidelijk spoor: toewerken naar een aanvraag bij het Ontwikkelfonds Warmte via Energie Samen. Dat gaat via een ontwikkelproces met heldere mijlpalen. De opgroeiruimte, voor zowel initiatief als gemeente, is voor het slagen van deze projecten van groot belang. Deze projecten vragen ondersteuning vanuit en samenwerking met de gemeente Rotterdam, zodat gezamenlijk de stappen van het ontwikkelproces worden doorlopen. Hiervan verwachten we er enkele (twee tot vijf) de komende paar jaar.
2. Een brede ondersteuningsstructuur voor bewonersinitiatieven die de potentie in zich dragen om uit te groeien tot een warmte-initiatief, maar nog

niet concreet werken aan de (collectieve) warmtevoorziening. Dit kunnen bijvoorbeeld energiecoöperaties of andere initiatieven zijn die werken aan collectieve isolatieprojecten. Deze initiatieven verdienen ondersteuning en stimulering om die groei van isolatieprojecten naar warmte door te gaan maken. Het stimuleren van deze initiatieven vraagt om een breed programma met ondersteuning, waar ook de samenwerking en het leren van elkaar wordt bevorderd. Een stimulerend programma dus dat erop is gericht om de initiatieven te helpen zich te organiseren en door te ontwikkelen om een actieve rol te pakken in de warmtetransitie. Hiervan verwachten we er enkele tientallen de komende paar jaar.

Beide type initiatieven vragen om een andere vorm van ondersteuning en samenwerking.

3. Voorwaardelijk voor beide type projecten is dat e.e.a. wordt geborgd in gemeentelijk beleid. Alleen op deze manier kan langjarig perspectief worden geboden. De gemeente Rotterdam is hierin vanzelfsprekend de trekker. Tegelijk is de inbreng vanuit Energie van Rotterdam van belang voor het waarborgen van effectieve regelingen en aansluiting van beleid bij de werkelijkheid. We zien het belang dat dit beleid ook duidelijk zichtbaar wordt voor bewoners bijvoorbeeld d.m.v. een kader in de publieksversie van het Warmteprogramma.

Samenwerkingsprogramma

EvR adviseert dat voor de uitwerking van de sporen een samenhangend programma wordt opgesteld waarin de verschillende partijen hun acties samen brengen. Het uitvoeren van deze ambities, langs verschillende lijnen, met verschillende betrokken partijen kan niet zonder professionele inzet en daarmee ook van middelen.

In een samenwerkingsprogramma kunnen de verschillende afdelingen van de gemeente Rotterdam, Energie van Rotterdam, de energiecoöperaties en andere bewonersinitiatieven aangevuld met relevante partijen (woningcorporaties, maatschappelijke instellingen en ondernemers) elk een logische rol pakken, samenwerken waar nodig, de verbinding leggen, en op die manier een basis leggen onder een structurele samenwerking met continuïteit. We adviseren dat de gemeente dit samenwerkingsprogramma als opvolging van deze verkenning verder gaat uitwerken. Zodat de rolverdeling en preciezere invulling van deze rollen voor elkaar duidelijk worden.

Aandachtspunten voor dit samenwerkingsprogramma zijn:

- open lijnen borgen met regelmatige afstemming over actuele ontwikkelingen. Op deze wijze blijft ook de samenwerking zelf onderwerp van gesprek
- ruimte bieden voor de ontwikkeling van dienstverlening aan initiatieven en een basis bieden voor de noodzakelijke opgroeiruimte, zo belangrijk in een context met maar weinig zekerheden.
- leren met de voeten in de klei door concrete projecten en initiatieven in de stad te begeleiden naar een volgende fase.
- overzicht blijven houden van de ontwikkelingen rondom energiegemeenschappen in Nederland en deze vertalen naar de kansen voor energiegemeenschappen en hun rol in de warmtetransitie in Rotterdam.

Colofon

Colofon

Dit document is opgesteld door het projectteam van Energie van Rotterdam in samenwerking met de opdrachtgevers vanuit de gemeente Rotterdam. De inhoud is tot stand gekomen met medewerking van verschillende vertegenwoordigers vanuit de gemeente Rotterdam en de vertegenwoordigers van de energiecoöperaties in de overkoepelende werkgroep Warmte van Energie van Rotterdam.

Februari 2026

Energie van Rotterdam
Het Industriegebouw
Goudsesingel 136 | U3.13
3011 KD Rotterdam
energievanrotterdam.nl
info@energievanrotterdam.nl

